

İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN İNTERNET BAĞIMLILIĞI EĞİLİMLERİNİN VE YALNIZLIK DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

Saffet Burak BAYRAM*

Gufran GÜNDOĞMUŞ**

Öz

Bu araştırmanın amacı; “İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Eğilimlerinin Ve Yalnızlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi”dir. Bu nedenle bu araştırma betimsel ilişki modelde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evreni İstanbul ili Küçükçekmece ilçesinde bulunan tüm ilköğretim okullarıdır. Araştırmanın verileri random olarak seçilen 3 okuldan araştırmaya gönüllü olarak katılan 300 öğrenciden elde edilmiştir. Araştırmada “İnternet Bağımlılığı Ölçeği” ve “Ucla Yalnızlık Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin analizinde Mann-Whitney U testi ve Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre erkek öğrenciler, kız öğrencilerden; 7. ve 8. sınıf öğrencileri 5. ve 6. sınıf öğrencilerinden; internette 3-4 saat zaman geçirenler, 1-2 saat zaman geçirenlerden; interneti eğlence amaçları kullananlar, bilgi sağlama amaçlı kullananlardan daha fazla internet bağımlısı olma riski taşımaktadırlar. Bununla birlikte dışadönük kişilik tipine sahip olan öğrencilerin daha fazla yalnızlık içinde oldukları bulunmuştur. Sonuç olarak; internette fazla zaman geçirme, interneti eğlence amaçlı kullanma internet bağımlılığını arttırdığı gibi; sınıf düzeyi artışı da internet bağımlısı olma riskini arttırmaktadır. Bunlara ek olarak erkek öğrenciler kız öğrencilere göre daha fazla risk altındadır.

Anahtar Kelimeler: İnternet Bağımlılığı, Yalnızlık, İlköğretim, İnternet, Bağımlılık

THE RESEARCH OF TENDENCIES OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS' INTERNET ADDICTION AND THEIR LONELINESS LEVELS ACCORDING TO A VARIETY OF FACTORS

Abstract

The purpose of this study is to determine the primary school students' internet addiction tendencies and loneliness levels in terms of different variables. Therefore, this research was carried out in descriptive relational model. The research sample consists of all primary schools in the province of Istanbul Küçükçekmece District. Research data obtained from 300 students randomly selected from 3 schools. In the study, "Internet Addiction Scale" and "UCLA Loneliness Scale" are used. For the data analyses, Mann-Whitney U test and the Kruskal-Wallis tests are used. According to the findings, male students more than female students; 7th and 8th grade students more than 5th and 6th grade students; students spending 3-4 hours of time on the internet more than students spending 1-2 hours; students using the internet for entertainment purposes more than students using it for knowledge are have more tendency for internet addiction. Also, students with extroverted personality type were found to be in more loneliness. As a result, spending more time on the Internet, using the Internet for entertainment purposes are increasing internet addiction as the class level increases the risk of being addicted to the internet. In addition, boys are have greater risk than girls.

Keywords: Internet Addiction, Loneliness, Primary Education, Internet, Addiction

* Psikolojik Danışman, Çerkezköy Rehberlik ve Araştırma Merkezi, Tekirdağ, s.burak.bayramm@gmail.com

** Psikolojik Danışman, Kanarya İlkokulu, İstanbul, gufrangundogmus@hotmail.com

Giriş

20. yüzyılın son on yılı insanlık tarihini daha önce şahit olmadığı bir buluş ile karşı karşıya bırakmıştır. Bu buluş dünyayı küresel olarak sarmalayan içinde her türlü bilgi birikimini barındıran ve insanlara hayal edilmesi güç kapılar açan bir teknolojidir. Bu teknolojiye her bilgisayar, her telefon anında ulaşabilmektedir. Bu sayede dünyadaki her bir bilgi insanlığın ayaklarının altına serilmiştir. Artık her birey bu teknoloji ile diğer bireylere ve gereksinim duyduğu bilgilere kolayca ulaşabilmektedir. Tüm bunlar internet adı verilen bir ağ sistemi ile mümkün olmuştur.

Hızlı bir şekilde günlük yaşantımızın vazgeçilmez olan internet, hayatımıza birçok kolaylığı getirdiği gibi ondan birçok şeyi de götürmüştür. İnsanlar arasındaki samimi iletişime zarar vermiş, onları asosyal bir varlık haline getirmiş ve gerçek hayattan koparmıştır. Bu gerçek hayattan kopuş insanları kalabalıklar içinde yalnızlığa sürüklemiş ve birçok insanın sadece sanal arkadaşları olmuştur. Öyle ki bu sanal arkadaşlıklarda taraflar birbirinin yüzünü görmemelerine rağmen birçok şeyi paylaşmaktadırlar. Ancak bu durum sanılanın aksine sosyalleşmekten çok bir yalnızlık durumuna dönmektedir.

Kavram olarak yalnızlık, bireyin mevcut durumunda veya gelecekte doyurucu anlamda iletişime geçebileceği kimselerin olmayacağı endişesi, yaşamında karşılaştığı hoş olmayan bir durumdur (Kızıldağ, 2009). İnsanların en temel ihtiyaçlarından olan sevgi, saygı, ait olma, paylaşımında bulunma, bağlanma ve güven duyma gibi gereksinimlerin karşılanması gerekir (Koçak, 2003).

Bireylerin yalnızlık duygusuyla ilişkili birçok faktör vardır. Bunlardan bir tanesinin de internet bağımlılığı olduğu düşünülmektedir. İnternet bağımlılığını ilk olarak kavramsallaştıran İvan Goldberg'tir. Ona göre internet bağımlılığı, insanların sosyal ve mesleki faaliyetlerinin internet kullanımı ile engellenmesi ve internet hakkında sürekli düşünmesidir (Öztürk, 2007: 36). Bir başka tanıma göre de internet bağımlılığı kullanıcının internet kullanımını, kontrol becerisini, ilişkisel, mesleki ve sosyal becerisini problemlere sebep olacak derecede etkileyen yeni ve çoğunlukla tanınmamış klinik bir bozukluktur (Young, 2007; akt.Esen, 2010).

Küreselleşen dünyada çok önemli bir hal almış olan internet özellikle de ergenlerin hayatının vazgeçilmez bir unsuru olmuştur. İnternet bir taraftan hayatımızı daha kolay kılarken bir taraftan da bağımlılık ortaya çıkarabilmektedir. İnternet bağımlılığının her yaş grubunda ortaya çıkma olasılığına karşın en fazla risk barındıran grup 12-18 yaş grubunu içine alan ergenlerdir. Bu risk grubunda internet bağımlılığının görülme sıklığı üzerine yapılan çalışmalara baktığımızda %1.1'den %8.2'ye uzanan bir aralık görülmüştür (Bayhan, 2011: 917).

Bilindiği gibi ergenlik dönemi fırtına çağı olarak adlandırılan bir dönemdir. Dönem özellikleri gençten gence değişiklik göstermektedir fakat genel olarak bu dönemde ergenler kimlik arayışı, çelişkili tutumlar, diğer insanların onlar hakkındaki görüşlerini fazlaca önemseme gibi özellikler sergilerler. Bunun sebebi hızlı fiziksel ve ruhsal değişimdir (Yörükoğlu, 2000: 38). Bu hızlı geçiş ergenlerde sosyal ve psikolojik olarak bazı dengesizliklere yol açar. Bu dengesizlikler uygun bir biçimde atlatılmadığında ergende sosyal ve psikolojik olarak bir yoksunluk meydana gelecek, bu yoksunluksa internet ile

doldurulacaktır (Bayhan, 2011: 917). Sorununu paylaşamayan, sorunuyla ilgili aradığı çözüm yollarında yalnızlık hissi yaşayan ergen, bu durumu aşmak için internet üzerinden oynanan çeşitli oyunlara ve tanımadığı insanlarla girdiği sanal iletişimlere yönelmektedir (Taçyıldız, 2010). Bu dönemde aşırı internet kullanımına bağlı olarak yalan söyleme davranışı, uygun olmayan arkadaşlıklarda artış gözlenebilir. Tüm bu sebeplerden dolayı ergenler internet kullanımına daha fazla yönelmekte ve mutluluğu sanal ortamda aramaktadırlar.

Ergenler uygun sosyal destek ağı kurmak yerine, yaşadıkları tüm sorunları uzaklaştırmak için interneti bir imkân olarak görmektedirler. Böylesi bir durumda kendilerini yalnız hissetmelerine sebebiyet veren yetersiz sosyal destek ağı iyi kurulursa, internet bağımlısı olan ergenlerin güven duygusu artacaktır (Taçyıldız, 2010).

İnternet kullanımının artması, neredeyse her evde bir internet ağının oluşu interneti popüler kılmıştır. Buna bağlı olarak da internete yönelik bağımlılık veya yanlış internet kullanımı araştırma alanı haline gelmiştir. Ülkemizde ergen nüfus yoğunluğunun fazla oluşu ve buna paralel olarak da internet kullanımı ve bunun yarattığı yalnızlık duygusunun artışı internet bağımlılığı üzerine yapılacak çalışmaları gerekli kılmıştır. Bu sebeple internet bağımlılığı ve yalnızlık duygusu üzerine farklı yaş gruplarına yönelik çalışmaların yapılmasına ihtiyaç vardır. Bu çalışmanın da söz konusu ihtiyaca katkıda bulunacağı öngörülmektedir.

İnternet bağımlılığının ergenleri hızlı bir şekilde yalnızlık duygusuna götürmektedir. Bu sebeple sorunun erken fark edilmesi önem arz etmektedir. Dolayısıyla internet bağımlılığının ve bağımlılığın sebep olduğu yalnızlık duygusunun incelenmesinin okul psikolojik danışma ve rehberlik servislerinin geliştirilmesinde katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yukarıdaki açıklamalara istinaden bu araştırmanın temel problemi; internet bağımlılığının ve yalnızlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir. Bu bağlamda araştırmanın diğer alt amaçları aşağıda verilmiştir.

1. Öğrencilerin internet bağımlılığı eğilimleri cinsiyete, kendini tanımlama biçimine ve bilgisayara sahip olup-olmama durumuna göre gruplar arasında anlamlı farklılık gösteriyor mu?
2. Öğrencilerin yalnızlık algıları cinsiyete, kendini tanımlama biçimine ve bilgisayara sahip olup-olmama durumuna göre gruplar arasında anlamlı farklılık gösteriyor mu?
3. Öğrencilerin internet bağımlılığı eğilimleri sınıf düzeyine, yaşa, internete girme süresine ve interneti kullanım amacına göre gruplar arasında anlamlı farklılık gösteriyor mu?
4. Öğrencilerin yalnızlık algıları sınıf düzeyine, yaşa, internete girme süresine ve interneti kullanım amacına göre gruplar arasında anlamlı farklılık gösteriyor mu?

Yöntem

Bu araştırmanın amacı; “İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Eğilimlerinin Ve Yalnızlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi”dir. Bu nedenle bu araştırma betimsel ilişki modelde gerçekleştirilmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni İstanbul Küçükçekmece Belediyesi sınırları içindeki tüm ortaokullardır. Araştırma verileri seçkisiz olarak belirlenen 3 okulda öğretim gören 300 öğrenciden elde edilmiştir. Öğrencilere öncelikle araştırmanın amacı açıklanmış ve araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen öğrenciler araştırmaya alınmıştır. Öğrencilerin cinsiyet ile sınıf düzeyleri dağılımlarına Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Sınıf Düzeylerinin Cinsiyete Göre Dağılımı

	6.Sınıf	7.Sınıf	8.Sınıf	Toplam
ERKEK	20	93	32	145
KIZ	17	94	44	155

Tablo 1’de görüldüğü gibi 6.sınıf düzeyinden 37 (%12.3) , 7.sınıf düzeyinden 187 (% 62.3) , 8.sınıf düzeyinden 76 (%25.3) öğrenci araştırmaya katılmıştır. Örneklem alınan öğrencilerin 145’i (% 48.3) erkek, 155’i (%51.6) kızdır.

Verilerin Toplanması

Ergenlerde internet bağımlılığının yordayıcısı olarak İnternet Kullanım Özellikleri Ölçeği, yalnızlık algısının etkisini belirlemek içinse Ucla Yalnızlık Ölçeği kullanılmıştır. Bunun dışında demografik özellikleri belirlemek içinde Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

İnternet Kullanım Özellikleri Ölçeği

Young (1996) tarafından, DSM-4’ün “Patalojik Kumar Oynama” ölçütlerinden uyarlanarak oluşturulan “Tanı Anketi” daha sonra geliştirilip, 20 soruluk bir “İnternet Bağımlılık Ölçeği” meydana getirilmiştir. Likert tipi bir ölçek olan İnternet Bağımlılık Ölçeği’nde katılımcılardan “hiçbir zaman”, “nadiren” ,“arada sırada”, “çoğunlukla”, “çok sık” ve “devamlı” seçeneklerinden birini işaretlemesi istenmekte, bu seçeneklere sırasıyla 0,1,2,3,4 ve 5 puan verilmektedir. 80 ve üzeri puan alanlar “İnternet bağımlısı” olarak tanımlanmakta, 50-79 puan arası alanlar “Sınırlı Semptom

gösterenler”, 50 puan ve altı alanlar “Semptom Göstermeyenler” olarak tanımlanmıştır (Bayraktar, 2001; Akt. Esen, 2010).

Bayraktar (2001)’in araştırması sırasında İngilizce’den Türkçe’ye çevrilen ölçek, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Anabilim dalındaki beş öğretim görevlisi tarafından incelenmiş ve ölçek maddeleri anlam bütünlüğünü bozmayacak şekilde 12-17 yaş grubu ergenlerin anlayabileceği şekilde uyarlanmıştır. Çeviri testin standardize edilmiş Alpha değeri açısından güvenilirliği, .91, Spearman – Brown değeri açısından da .87’dir. Bu sonuçlar testin güvenilir olduğunu düşündürmektedir (Esen, 2010). Bu çalışmada se ölçeğin güvenilirlik için Cronbach’s alpha katsayısı .955 olarak hesaplanmıştır.

UCLA Yalnızlık Ölçeği

Bireylerin genel yalnızlık düzeylerini ölçmek amacıyla Russell, Peplau ve Ferguson tarafından 1978 yılında geliştirilen UCLA Yalnızlık Ölçeği’nin tüm maddeleri olumsuz ifadeler içeren bir ölçekken, Russel, Peplau ve Cutrona tarafından 1980’de tekrar gözden geçirilmiş ve ölçeğin maddelerinin yarısı olumlu, yarısı olumsuz yönde olacak şekilde düzenlenmiştir. (Demir, 1989; Akt. Esen, 2010). Ülkemizde ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Demir (1989) tarafından yapılmıştır (Esen, 2010).

UCLA Yalnızlık Ölçeği’ni oluşturan 20 maddenin 10 tanesi ters yönde, diğer 10 tanesi ise düz yönde kodlanmış, ölçeğin her bir maddesinde sosyal ilişkilerde ilgili duygu ve düşünce sunulmakta yaşadıklarını Likert tipi dördü bir derecelendirme ölçeği üzerinde işaretlemeleri istenmektedir (Koçak, 2008).

Bireylerin tüm maddelerden elde ettikleri toplam puanlar “Genel Yalnızlık Puanını” oluşturmaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 80, en düşük puan 20’dir. Puanın yüksek olması yalnızlık düzeyinin yüksek olduğunun göstergesi olarak kabul edilmektedir (Koçak, 2008).

Ölçeğin orijinali için yapılan geçerlik çalışmasında Russell, Peplau ve Ferguson, Beck Depresyon Envanterini ölçüt olarak kullanarak benzer ölçekler geçerliğini tespit etmişler ve geçerlik katsayısını .67 olarak bulmuşlardır (Esen, 2010).

Ülkemizde ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Demir (1989) tarafından yapılmış, Demir (1989)’in yaptığı çalışmada ölçeğin iç tutarlılığı ile ilgili analizler toplam 72 kişi üzerinde hesaplanmış ve cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .96 olarak hesaplanmış, ölçeğin beş hafta ara ile yapılan test tekrar test güvenilirlik katsayısı .94 olarak bulunmuştur. Dünyada ve ülkemizde yalnızlıkla ilgili yapılan pek çok çalışmada UCLA Yalnızlık ölçeğinin için Cronbach’s alpha katsayısı .886 olarak hesaplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Ergenlerin sosyo-demografik özellikleri, cinsiyet, yaş, ailelerinin gelir düzeyleri, internet kullanım süreleri, internete bağlanma nedeni, nereden bağlandığı, evde bilgisayar olması durumu ile ilgili toplam 9 sorudan oluşmaktadır.

Verilerin Analizinde Kullanılan İstatiksel Teknikler

İnternet bağımlılığı eğilimi ve yalnızlık algısının araştırılan değişkenlere göre incelenmesinde iki ortalama arasındaki farkın anlamlılığı için Mann-Whitney U Testi, ikiden fazla ortalama arasındaki farkın anlamlılığı için ise Kruskal-Wallis Testi kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırma sonucunda toplanan veriler analiz edilmiş ve elde edilen bulgular aşağıdaki belirtilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının Cinsiyete, Kendini Tanımlamaya, Bilgisayara Sahip Olup-Olmamaya Göre U Testi Sonuçları

Değişkenler		N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p
Cinsiyet	Kadın	155	140,66	21803.00	9713.00	.042
	Erkek	145	161,01	2333.47		
Kendini Tanımlama	İçe	126	136,32	171176.50	9175.50	.019
	Dönük					
	Dışa Dönük	173	159,96	27673.50		
Bilgisayara Sahip Olma	Evet	213	156,81	33400.00	7922.00	.049
	Hayır	87	135,06	11750.00		

Öğrencilerin “İnternet Bağımlılığı Ölçeği” puanları cinsiyete göre anlamlı farklılıklar göstermektedir $U=9713.00$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında erkek öğrencilerin internet bağımlılığı eğilimlerinin kadın öğrencilerden yüksek olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin “Yalnızlık Ölçeği” puanları cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaşmamıştır.

Öğrencilerin “Yalnızlık Ölçeği” puanları kendilerini tanımlama biçimlerine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir $U=9175.50$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında kendilerini dışa dönük olarak tanımlayan öğrencilerin yalnızlık eğilimlerinin kendilerini içe dönük olarak tanımlayan öğrencilerden yüksek olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin “İnternet Bağımlılığı Ölçeği” puanları kendilerini tanımlama biçimlerine göre anlamlı şekilde farklılaşmamıştır.

Öğrencilerin “İnternet Bağımlılığı Ölçeği” puanları kendilerini tanımlama biçimlerine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir $U=7922.00$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında evlerinde bilgisayar bulunan öğrencilerin internet bağımlılığı eğilimlerinin evlerinde bilgisayar bulunmayan öğrencilerden yüksek olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin “Yalnızlık Ölçeği” puanları kendilerini tanımlama biçimlerine göre anlamlı şekilde farklılaşmamıştır.

Öğrencilerin “Yalnızlık Ölçeği” ve “İnternet Bağımlılığı Ölçeği” İnternete bağlanma yerlerine göre anlamlı şekilde farklılaşmamıştır.

Tablo 3. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Durumlarının Sınıf Düzeylerine, Yaşa, İnternete Girme Süresine, İnterneti Kullanma Amacına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Değişkenler		N	Sıra ortalaması	sd	Ki kare	p	Anlamlı fark
Sınıf Düzeyi	A.6	37	156.49	2	11.57	.003	A-B
	B.7	187	153.13				A-C
	C.8	76	141.11				
Yaş	A.11	4	118.13	3	11.49	.009	B-C
	B.12	39	114.90				B-D
	C.13	172	149.64				
	D.14	85	170.10				
İnternete Girme Süresi	A.İnternet Kullanmıyorum	51	115.33	3	22.34	.000	A-B
	B.1-2 saat arası	144	141.41				A-C
	C.2-3 saat arası	59	183.30				A-D
	D.3 saat ve üzeri	46	175.87				B-C
İnterneti Kullanma Amacı	A.Ödev-araştırma	126	118.40	2	29.78	.000	A-B
	B.Sosyal ağlar	80	172.71				A-C
	C.Chat-oyun	94	174.62				

Öğrencilerin “İnternet Bağımlılığı Ölçeği” puanları sınıf düzeylerine bağlı olarak anlamlı farklılıklar göstermektedir χ^2 =(sd=2, n=300)=11.57, p<.05. Gruplar arasındaki farkın hangi gruplar arasında olduğunu ortaya koymak amacıyla Mann Whitney U Testi yapılmış elde edilen bulgulara göre sınıf düzeyleri 7 ve 8 olan öğrencilerin 6 olan öğrencilere göre internet bağımlılığı eğilimlerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

Öğrencilerin “Yalnızlık Ölçeği” puanları sınıf düzeylerine göre anlamlı şekilde farklılaşmamıştır.

Öğrencilerin “İnternet Bağımlılığı Ölçeği” puanları yaşlarına bağlı olarak anlamlı farklılıklar göstermektedir χ^2 =(sd=3, n=300)=11.49, p<.05. Gruplar arasındaki farkın hangi gruplar arasında olduğunu ortaya koymak amacıyla Mann Whitney U Testi yapılmış elde edilen bulgulara göre yaşları 13 ve 14 olan öğrencilerin, yaşları 12 olan öğrencilere göre internet bağımlılığı eğilimlerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

Öğrencilerin “Yalnızlık Ölçeği” puanları yaşlarına göre anlamlı şekilde farklılaşmamıştır.

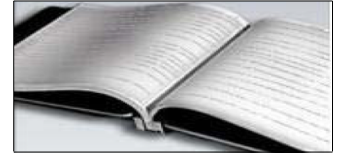
Öğrencilerin yalnızlık ve internet bağımlılığı düzeyleri sosyo-ekonomik düzey ve aile tutumları değişkenlerine göre de incelenmiş ve hem yalnızlık hem internet bağımlılığı düzeylerinin bu değişkenlere göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür.

Öğrencilerin “İnternet Bağımlılığı Ölçeği” puanları internete girme sürelerine bağlı olarak anlamlı farklılıklar göstermektedir χ^2 =(sd=3, n=300)=22.34, p<.05. Gruplar arasındaki farkın hangi gruplar arasında olduğunu ortaya koymak amacıyla Mann Whitney U testi yapılmış elde edilen bulgulara göre internete girme süreleri 2-3 saat ve 3-4 saat olan öğrencilerin internete girme süresi 1-2 saat arası olan ve internet kullanmayan öğrencilere göre internet bağımlılığı eğilimlerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

Öğrencilerin “Yalnızlık Ölçeği” puanları internete girme sürelerine göre anlamlı şekilde farklılaşmamıştır.

Öğrencilerin “İnternet Bağımlılığı Ölçeği” puanları interneti en çok hangi amaçla kullandıklarına bağlı olarak anlamlı farklılıklar göstermektedir χ^2 =(sd=2, n=300)=29.78, p<.05. Gruplar arasındaki farkın hangi gruplar arasında olduğunu ortaya koymak amacıyla Mann Whitney U Testi yapılmış elde edilen bulgulara göre interneti daha çok sosyal paylaşım sitelerine girmek ve arkadaşlarıyla chat yapmak-haberleşmek-oyun oynamak amaçlı kullanan öğrencilerin, interneti daha çok ödev ve araştırma yapma amaçlı kullanan öğrencilere göre internet bağımlılığı eğilimlerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

Öğrencilerin “Yalnızlık Ölçeği” puanları interneti daha çok kullanma amaçlarına göre anlamlı şekilde farklılaşmamıştır.

Tartışma

Araştırma bulgularına göre internet bağımlılığı toplam puanlarına bakıldığında erkek öğrencilerin, kız öğrencilerden daha fazla puan aldıkları görülmüştür. Bu durum erkek öğrencilerin, kız öğrencilere göre daha fazla internet bağımlısı olma eğilimi içinde olduklarını göstermektedir. Literatür incelendiğinde araştırma sonuçlarına paralel olarak erkeklerin kızlardan daha fazla internet bağımlısı oldukları görülmektedir (Vaizoğlu, 2004: 737; Balta ve Horzum, 2008: 185). Yurt dışında yapılan çalışmalarda erkekler öğrencilerin kız öğrencilerden daha fazla internet bağımlılığı eğiliminde olduklarını göstermiştir (Chou, 2004:65 ; Willoughby 2008: 195).

Araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin internet bağımlılığının sınıf düzeyine göre farklılaşp farklılaşmadığına değişimine baktığımızda 7. ve 8. sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin internet bağımlısı olma riskini daha fazla taşıdıkları görülmüştür. Bu durumun ergenlik dönemiyle ilişkisinden söz edilebilir. Söz konusu sınıflarda okuyan öğrencilerin ergenlik döneminde oldukları için daha fazla yalnız kalma eğilimi sergileyebilirler. Buna bağlı olarak da daha fazla internet bağımlısı olma eğilimi gösterdikleri söylenebilir.

İnternet kullanım süresi arttıkça internet bağımlılığı eğilimi de artmaktadır. Buna göre internette 1-2 saatten daha fazla zaman geçirenlerin internet bağımlısı olma riski daha fazladır. Ayas ve Horzum (2013: 46) tarafından yapılan bir çalışmada sınıf düzeyi arttıkça internette geçen zaman artmakta ve buna bağlı olarak da internet bağımlısı olma eğilimi yükselmektedir. Aynı çalışmada 7. ve 8. sınıfa devam eden öğrencilerin bağımlılık düzeylerinin 5. ve 6. sınıf öğrencilerine göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Söz konusu bulgular yapılan bu çalışmadaki verileri de destekler niteliktedir.

Öğrencilerin interneti kullanım amacına baktığımızda; sohbet etmek, haberleşmek ve eğlenmek için kullananların ödev yapmak ya da bilgi elde etmek için kullananlara göre fark olduğu görülmüştür. Yani interneti salt eğlence amaçlı kullananların daha fazla internet bağımlısı olma eğilimi içinde oldukları bulunmuştur. Bu durum beklenen bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrencilerin internete ulaşım amaçları bilgi bulmak ya da ödev yapmak olduğunda kullanım süresi daha sınırlı olabilmektedir. Ancak söz konusu eğlence için internete girmek olduğunda kullanım süresi daha esnek olabilmektedir. Bireyler zaman konusunda daha esnek oldukça internette daha fazla zaman geçirebilmektedirler. Araştırmanın sonuçlarından olan fazla internette kalma süresinin daha fazla internet bağımlılığı yarattığı düşünüldüğünde bu iki sonucun araştırma bulgularında tutarlı veriler ortaya koyduğunu göstermektedir. Literatür incelendiğinde ilk ve orta öğretim öğrencilerinin müzik dinlemek (%67) , gezinmek (%56) ve elektronik posta(%55) göndermek için internet kullandıkları göstermiştir (Madell ve Muncer, 2004: 229). Yani araştırmaya katılan öğrencilerden sadece %28'i interneti bilgiye erişim için kullandıklarını, geri kalanların ise eğlence için interneti kullandıkları görülmüştür.

Araştırma sonucuna göre evinde bilgisayar bulunanların daha fazla internet bağımlısı olduğu görülmüştür. Bu durum internete kolay erişim sağlandığında bağımlı olma riskinin arttığını gösterebilir. Cengizhan (2005:83) tarafından yapılan bir çalışmada evinde bilgisayar bulunanların bulunmayanlara göre daha fazla internet bağımlısı olma riski taşıdıklarını göstermiştir.

Araştırmada yalnızlık algısının cinsiyete göre farklılaşmadığı gözlenmiştir. Bu bulgu yalnızlık algısının cinsiyet bağlamından çok kişilik tipleriyle alakalı olduğunu düşündürebilir. Bu duruma ek olarak araştırma örneklemini oluşturan yaş grubunun ergenlik döneminde olmasından dolayı genel bir yalnız kalma duygusu içinde olduklarından cinsiyete bağlı anlamlı bir fark görülmemiş olabilir. Bilindiği üzere ergenlik dönemindeki bireyler çoğunlukla yalnız kalma eğilimi sergilerler (Brennan 1982: 269 ; Williams 1983: 51). Duyan ve arkadaşlarının (2008) yaptığı bir çalışmada erkeklerin kızlardan daha fazla yalnız kalma eğilimi içinde olduklarını rapor etmiştir. Literatürde yalnızlık algısı ile sınıf düzeyi arasında ilişki inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Araştırmada yalnızlık algısının; sınıf düzeyi ve yaş değişkenine göre anlamlı farklılaşmadığı bulunmuştur.

Araştırmada ilginç bir sonuç olarak yalnızlık ölçeğinde yüksek puan alanların daha dışa dönük çıkmalarıdır. Yani yalnız kalma eğilimi yüksek olanlar daha dışa dönük iken, yalnız kalma eğilimi düşük olanlar ise daha içe dönük kişilik tipi tanımlamışlardır. İlgili literatür incelendiğinde bu bulguyu destekleyen herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Araştırma sonucunda böyle bir sonucun çıkmasında iki sebep olabilir. Birincisi örnekleme oluşturan grubun içe dönük ve dışa dönük kişilik tiplerini tam olarak anlamamış olmasından kaynaklanabilir. İkinci sebep ise; gerçek arkadaşlıklar yerine internette sanal arkadaşlıklar kuranların kendilerini dışa dönük olarak görmelerinden kaynaklanıyor olabilir.

Araştırma bulgularından bir diğeri olan kendini yalnız algılama ile internette kalma süresi arasında anlamlı bir fark yoktur. Literatür incelendiğinde söz konusu ikili durumu araştıran herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Yalnızlık toplam puanlarının ve internet bağımlılığı toplam puanlarının aile tutumları ve sosyo-ekonomik düzey arasındaki ilişkiye bakıldığında, söz konusu bağımsız değişkenlerin yalnızlık ve internet bağımlılığı üzerinde herhangi bir etkisi bulunmamıştır. İlgili alan yazın incelendiğinde genel olarak ailelerini demokratik olarak algılayan bireylerin kendilerini daha az yalnız hissettikleri bulunmuştur (Çeçen, 2008: 19). Demokratik tutum sergileyen ailelere sahip olan bireylerin yalnızlık düzeylerinin düşük olduğu belirtilmektedir (Bullock, 1998).

İnternet bağımlılığının aile tutumuna ilişkin yapılan bir çalışmada ilgisiz ya da ihmalkâr ailesi olan bireylerin daha fazla internet bağımlısı olma riski taşıdığı rapor edilmiştir (Ayas ve Horzum, 2013: 46). Bununla birlikte internet bağımlılığı ve yalnızlık düzeylerinin sosyo-ekonomik düzeyle ilişkisini inceleyen herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Öneriler

Öğrencilerin içinde buldukları ergenlik dönemimin ihtiyaçları ve özellikleri hakkında (yalnız kalma ihtiyacı vb.) rehberlik servisi tarafından öğrencilere bilgi verilebilir. Böylece hangi evrelerden geçtiklerinin, bir nevi ne ile başa çıktıklarının bilincinde olarak bu dönemi daha sağlıklı olarak atlatabilirler.

İnternet bağımlılığını önleyici çalışmalar yapılmalı. Okullarda ilgili bulgular gereği özellikle 7. Ve 8. Sınıflarla çalışmalar yapılmalı. İnternetin de bir tür bağımlılık türü olabileceği ve internetin doğru kullanımı ile ilgili seminerler verilerek farkındalık ve

bilinçlendirme oluşturulabilir. Diğer araştırmacıların da bu ve benzeri konularda çalışma yapmalarına ihtiyaç vardır.

Kaynakça

Balta, Ö.Ç ve Horzum, M.B (2008). *Web tabanlı öğretim ortamındaki öğrencilerin internet bağımlılığını etkileyen faktörler*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 41, 185-203

Bayhan, V (2011). *Lise öğrencilerinde internet kullanma alışkanlığı ve internet bağımlılığı (Malatya uygulaması)*, Akademik Bilişim '11 – XII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, 917-924, Malatya.

Bayraktar, F. (2001). *İnternet kullanımının ergen gelişimindeki rolü*.Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İzmir: Ege Üniversitesi.

Brennan T (1982) *Loneliness at adolescences. Loneliness: A Sourcebook of Current Theory, Research and Theraphy*, L Peplau, D Perlman (Ed), New York, John Wiley, s.269-290

Bullock, J.R (1998). *Loneliness in Young Children. Urbana, IL:ERIC Clearing on Elementary and Early Childhood Education*. (ERIC Document Reproduction Service No. ED419624).

Cengizhan (2005). *Öğrencilerin bilgisayar ve internet kullanımında yeni bir boyut: "İnternet bağımlılığı"* Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi. , Sayı:22, Sayfa:83-98

Chou, Chien, Hsiao, Ming-Chun (2000). *İnternet addiction, usage, gratification, and pleasure experience: the Taiwan College students' case*, Computers and Education 35(2000) 65-80

Çeçen, A.R. (2008) *Üniversite öğrencilerinde yaşam doyumunu yordamada bireysel bütünlük (tutarlılık) duygusu, aile bütünlük duygusu ve benlik saygısı*, Eğitimde Kuram ve Uygulama, 4(1), 19-30

Demir A (1989). *UCLA yalnızlık ölçeğinin geçerlik ve güvenirliği*. Psikoloji Dergisi;7:14-18

Duyan,V., Duyan,G., Çiftçi,E. , Sevin,Ç., Erbay,E., İkizoğlu,M (2008). *"Lisede Okuyan Öğrencilerin Yalnızlık Durumlarına Etki Eden Değişkenlerin İncelenmesi"* Eğitim ve Bilim, 2008, Cilt 33, Sayı 150.

Esen, E. (2010). *Ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenlerin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir.

Kızıldağ, S. (2009). *Akademik başarının yordayıcısı olarak yalnızlık, boyun eğici davranışlar ve sosyal destek*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Koçak, E. (2008). ‘*Ergenlerde Yalnızlığın Yordayıcısı Olarak Benlik Saygısı ve Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzlarının İncelenmesi*’ Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Koçak, R. (2003), ‘*Duygusal İfade Eğitimi Programının Üniversite Öğrencilerinin Aleksitimi ve Yalnızlık Düzeylerine Etkisi*’’, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Madell, D. Ve Muncer, S. (2004). *Gender differences in the use of the internet by English secondary school children*. “Social Psychology of Education, 7, 229-251).

Öztürk Ö, Odabaşoğlu G, Eraslan D, Genç Y, Kalyoncu A. İnternet bağımlılığı: Kliniği ve tedavisi. Bağımlılık Dergisi 2007; 8:36-41

Taıyıldız, Ö. (2010) “*Lise öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeylerinin bazı değişkenlere göre yordanması*” Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İzmir: Ege Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimler Anabilim Dalı

Tarı Cömert, I. (2007). *İstanbul’da yaşayan 18-28 arası üniversite öğrencilerinin internet ve madde kullanımlarının ilişkilendirilmesi*.Yayınlanmamış doktora tezi.İstanbul:İstanbul Üniversitesi

Tuncay AYAS ve Mehmet Barış Horzum (2013). “*İlköğretim öğrencilerinin internet bağımlılığı ve aile tutumu*” Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 2013, 4(39), 46-47

Vaizoğlu SA, Aslan D, Görmüş U, Ünlügüzel G, Özemri S, Akkuş A (2004). *İnternet use among high school students in Ankara, Turkey*. SaudiMed J ; 25:737-740.

Williams EG (1983). *Adolescentloneliness*. Adolescence, 18:51-66.

Willoughby T.A (2008). *short-term longitudinal study of internet and computer game use by adolescent boys and girls: Prevalence, frequency of use, and psychosocial predictors*. Develop Psychol 2008; 44:195-204

Young, K. (1996). *İnternet Addiction: the emergence of new clinical disorder*. *Cyber Psychology & Behavior*, 1, 237-244

Young, K. S. (2007). Treatment outcomes with internet addicts. *Cyber Psychology & Behavior*, 10(5); 671-679

Yörükoğlu, A. (2000). *Değişen Toplumda Aile ve Çocuk*. Ankara: Özgür Kitabevi Yayınları.